

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/52480,Ogolnopolska-konferencja-naukowa-UKSW-i-IPN-Wiara-i-patriotyzm-Msze-za-Ojczyzne-.html>
01.03.2026, 14:51

Strona znajduje się w archiwum.

Ogólnopolska konferencja naukowa UKSW i IPN „Wiara i patriotyzm. Msze za Ojczyznę bł. ks. Jerzego Popiełuszki. W 100-lecie odzyskania niepodległości” – Warszawa 18 października 2018

Otwierając konferencję, prezes IPN dr Jarosław Szarek zaznaczył, że sława mszy św. za ojczyznę miała wymiar ogólnopolski. – Chciano zgromadzić wielki ruch „Solidarności” wokół krzyża, wokół chrześcijaństwa, wokół modlitwy. Ta wspólnota, która wtedy powstała, to dzieło, które było później kontynuowane w świątyniach w całym kraju, i które trwa do dzisiaj, jak np. pielgrzymka ludzi pracy na Jasną Górę.

18.10.2018

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego i Biuro Badań Historycznych IPN w Warszawie zorganizowały ogólnopolską konferencję naukową „Wiara i patriotyzm. Msze za Ojczyznę bł. ks. Jerzego Popiełuszki. W 100-lecie odzyskania niepodległości”. Jej obrady odbyły się 18 października 2018 w Warszawie, w Auli im. Jana Pawła II UKSW przy ul. Dewajtis 5. Konferencja została objęta patronatem narodowym Prezydenta RP Andrzeja Dudy. Wpisuje się również w obchody rocznicy odzyskania niepodległości, organizowane przez Instytut Pamięi Narodowej.

Zorganizowana została w ramach Centralnego Projektu Badawczego IPN „Władze komunistyczne wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce 1944-1989”.

Obrady otworzyli kard. Kazimierz Nycz, arcybiskup metropolita warszawski; ks. prof. dr hab. Stanisław Dziekoński, rektor UKSW oraz dr Jarosław Szarek, prezes Instytutu Pamięci Narodowej. – Te msze były niezwykle ważne. W stanie wojennym, kiedy ludziom odebrano nadzieję, przemocą uderzono w „Solidarność”, były miejscem dla ludzi, którzy pozostali wierni jej idei, mogli się spotkać, być we wspólnocie – powiedział prezes Szarek podczas otwarcia konferencji.

Szef IPN pokreślił, że przesłanie ks. Jerzego Popiełuszki „zło dobrem zwyciężaj” dodawało wtedy nadziei, odwagi i siły oraz że jest ono także aktualne i potrzebne dzisiaj, we współczesnym świecie. – To, co należy podkreślić, to fakt, że takich mszy w całej Polsce były w tym czasie setki, nawet w małych miasteczkach. I to była niezwykła rola Kościoła w tym czasie, który stał się tym miejscem, tą oazą wolności, przystanią dla działaczy Solidarności w całej Polsce – ocenił Jarosław Szarek.

Konferencja składała się z czterech paneli, w czasie których głos zabrali wybitni specjaliści zajmujący się historią Kościoła katolickiego w Polsce w okresie komunistycznej dyktatury.

W pierwszej sesji wystąpiło trzech referentów: ks. prof. dr hab. Józef Naumowicz z UKSW, senator RP prof. dr hab. Jan Żaryn reprezentujący UKSW oraz dr Rafał Łatka z BBH IPN. Pierwszy z prelegentów omówił przebieg procesu beatyfikacyjnego ks. Popiełuszki, prowadzonego w Warszawie od 1997 do 2001 roku. Doprowadził on do uznania ks. Jerzego za męczennika. Dowiódł też, że msze za Ojczyznę stanowiły fenomen nie tylko społeczny, ale także głęboko duchowy i ściśle religijny. Profesor Żaryn zaznaczył w wystąpieniu, że w raporcie gubernatora rosyjskiego o polskich kapłanach w 1901 r. pisano: „Dla księdza katolickiego służenie ołtarzowi i sprawie narodowej [...] jest symbolem nierozłącznym” – Słowa te mogłyby także pochodzić od przedstawiciela władz komunistycznych w XX wieku. Śmierć kapłanów, najczęściej męczeńska, zadawana była z nienawiści do Polski suwerennej i chrześcijańskiej. Lista męczenników – duchownych XX wieku jest długa, a kończy się na ks. Jerzym Popiełuszcze – wzorze polskiego kapłana. Dr Łatka wskazywał w referacie, iż „jednym z celów władz PRL w dekadzie lat 80. było zapobieganie współpracy opozycji z duchowieństwem. Dygnitarze PZPR przy pomocy SB i Urzędu ds. Wyznań starali się izolować działaczy „Solidarności” i „kleru”. To zadanie było szczególnie istotne w stanie wojennym. Rola księży odprawiających nabożeństwa za Ojczyznę była kluczowa w podtrzymywaniu ducha oporu w społeczeństwie. Władze komunistyczne naciskały na biskupów, by zabronili głoszenia kazań ukazujących prawdziwą twarz totalitarnego systemu”.

Drugi panel konferencji składał się z trzech referatów: dr Mileny Kindziuk z UKSW, o. dr. Gabriela Bartoszewskiego i ks. prof. Jana Sochonia z UKSW. Pierwsza prelegentka wskazywała, że msze za Ojczyznę stały się kulminacyjnym punktem całej posługi duszpasterskiej ks. Popiełuszki. Dzięki niezwyklej oprawie religijnej i artystycznej pozwalały lepiej poznawać historię Polski. Ale też sprawiały, że ludzie niekiedy po wielu latach powracali do wiary i do Kościoła. Te msze św. stały się też przyczyną prześladowań księdza Popiełuszki, nagonki w prasie, oskarżeń władz, a w konsekwencji – jego męczeńskiej śmierci. Spojrzenie referentki uzupełniło przedłożenie o. Bartoszewskiego zatytułowane „Przesłanie mszy za Ojczyznę sprawowanych przez ks. Jerzego Popiełuszkę w latach 1982-1984”. Prelegent wskazał na główne elementy duszpasterskie i patriotyczne homilii ks. Jerzego. W ostatnim z referatów ks. prof. Sochoń podkreślał, iż w kazaniach ks. Popiełuszko ukazywał stosowanie treści ewangelicznych w życiu religijnym. Mówił

zwłaszcza o sferze zbawienia, sprawach społecznych i patriotycznych. Jakość życia wewnętrznego wpływa – przekonywał żoliborski kapłan – na jakość zachowań politycznych. Nie wolno jednak, zdaniem referenta, uznawać nauczania księdza Popiełuszki za narzędzie zdwajające działania ściśle polityczne.

W trzecim panelu sesji wystąpili: dr hab. Paweł Skibiński z UW, ks. dr hab. Norbert Mojżyn z UKSW i dr Łucja Marek (IPN Kraków). Pierwszy z prelegentów: omówił wizytę Giulio Andreottiego, przywódcy włoskiej chrześcijańskiej demokracji na grobie ks. Jerzego w grudniu 1984 r. To, co dla Polaków było wyrazem wielkiego duchowego poruszenia, nie znalazło zrozumienia oczach włoskiego polityka. Drugi referent zaznaczył w swoim wystąpieniu, iż muzeum jest jak żywe mauzoleum, święta składnica szczątków, pamiątek i dokumentów; służy przekazywaniu przyszłości zmaterializowanej pamięci o przeszłości. Tego rodzaju skumulowaną treść zawiera w sobie Muzeum bł. ks. Jerzego Popiełuszki. Umieszczone jest w podziemiach świątyni-sanktuarium, gdzie posługiwał i blisko jego grobowca oraz plebanii, gdzie mieszkał. W trzecim referacie dr Marek podkreśliła, że msze św. za ojczyznę nazywane były przez uczestników „dwoma godzinami wolności”. Komunistyczne władze, piórem Jerzego Urbana (ps. Jan Rem), próbowały wmówić Polakom, że to „seanse nienawiści”. Zarzut ten absurdalny – ks. Jerzy wskazywał jak „nie dawać się zwyciężyć złu, ale zło dobrem zwyciężać”.

W ostatniej sesji konferencji wystąpili: dr hab. Konrad Białecki z IPN w Poznaniu, dr Zbigniew Stanuch z IPN w Szczecinie, oraz dr hab. Krzysztof Sychowicz z IPN w Białymstoku. Prof. Białecki wskazywał, że opozycja w Koninie i okolicach nie była ukierunkowana na otwartą walkę z ówczesną władzą, lecz na pogłębioną formację parafian w duchu służby Bogu i Ojczyźnie. Msze za Ojczyznę, pielgrzymki do sanktuarium w Licheniu, niezależne harcerstwo i konfraternia im. ks. Jerzego Popiełuszki – to zaś tylko niektóre z przykładów aktywności duchownych i świeckich w parafii pw. św. Wojciecha w Koninie w latach 90. XX wieku. Na przykładzie tej konkretnej parafii można ukazać, w jaki sposób wówczas służąc Bogu i Ojczyźnie starano się wprowadzać w życie słowa często powtarzane przez ks. Jerzego: „Zło dobrem zwyciężaj”. Drugi z referentów podkreślał, że msze św. w intencji Ojczyzny odprawiano na Pomorzu Zachodnim jeszcze przed zamordowaniem ks. Jerzego. Eucharystyczne spotkania gromadziły tłumy ludzi i szybko stały się źródłem napięć w relacjach z lokalnymi władzami państwowymi. Msze integrowały środowiska katolickie, wzmacniały wiarę, dodawały otuchy. Stanowiły pewnego rodzaju powiew wolności. Ostatni z prelegentów zaznaczył, że obok ruchu „Solidarności” na oszukiwane społeczeństwo I poł. lat 80. oddziaływały wystąpienia części duchownych – najbardziej ks. Popiełuszki. Śmierć ks. Jerzego z rąk funkcjonariuszy SB wywarła olbrzymi wpływ tak na pojedyncze osoby, jak też całe środowiska. Efektem tego stało się m.in. kontynuowanie przez ks. Stanisława Suchowolca odprawiania mszy w intencji Ojczyzny i samego ks. Popiełuszki. Wydarzenia te wpłynęły także na postawę części młodzieży. Odpowiedzią były w województwie białostockim działania operacyjne aparatu bezpieczeństwa.

W konferencji wzięli udział ponadto liczni świadkowie epoki: duchowni pracujący wspólnie z ks. Popiełuszką, hutnicy z Huty Warszawa, którzy zabierając głos, uzupełniali referaty o ważne świadectwa. Obradom towarzyszyła liczna publiczność.

PATRONAT NARODOWY PREZYDENTA RP ANDRZEJA DUDY

1918 · 2018

Komitety Honorowe:

JE Kazimierz Kardynał Nycz, Arcybiskup Metropolita Warszawski

Dr Jarosław Szarek, Prezes IPN

Ks. prof. dr hab. Stanisław Dziekoński, Rektor UKSW

Pliki do pobrania

[Plakat \(pdf, 2.4 MB\)](#)

[Program konferencji „Wiara i patriotyzm. Msze za Ojczyznę bł. ks. Jerzego Popiełuszki. W 100-lecie odzyskania niepodległości” \(pdf, 1.14 MB\)](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)